

LEGITIIMI AUKTORITEETTI

Sota määritellään usein laajamittaiseksi, järjestäytyneeksi väkivallaksi vähintään kahden keskenään taistelevan osapuolen välillä. Tätä määritelmää tukee myös periaate, jonka mukaan sodan aloittamisesta tekee päätöksen legitiimi auktoriteetti. Perinteisesti legitiimillä auktoriteetilla tarkoitetaan valtion johtoa — siis sitä, että valtion hallitsija tai muu hallitseva elin on vastuussa sotaan ryhtymisestä. Tämä erottaa varsinaiset sodat muista väkivaltaisista konflikteista, jotka ovat vähemmän järjestäytyneitä, epäsymmetrisiä, kaoottisia tai valtion sisäisiä.

Ollakseen legitiimi, auktoriteetin tulee nauttia kansansa tukea ja edustaa alaistensa yhteistä tai suurempaa hyvää. Diktatuureissa ja heikon demokratian valtioissa auktoriteetin legitimeetti on tässä mielessä heikko. Herää kysymys: kun legitiimin auktoriteetin ehto ei täyty, voivatko esimerkiksi totalitaristiset valtiot koskaan käydä oikeutettua sotaa?

Toisaalta, perineinen tulkinta legitiimistä auktoriteetista ei näe sisällissotia tai kansalaiskapinoita koskaan oikeutettuina sodan muotoina — tai sotina ylipäätään. Legitiimin auktoriteetin ehdossa kalskahtaa kaike entisaikojen hallitsijoista, jotka valtaistuimeltaan ohjailevat haarniskapäälysteisiä armeijoitaan horjuttaakseen naapurivaltion asemaa maailmanpoliittisella pelikentällä. Kuitenkin tuntuu, että nimenomaan moraalisen oikeutuksesta puhuttaessa legitiimin auktoriteetin vaatimus osuu harhaan. Nimittäin eikö kansalla ole joissain tilanteissa nimenomaan moraalinen oikeutus kapinoida — myös väkivaltaisesti — hallitsijaansa vastaan, mikäli kansa kokee kohtuutonta vääryyttä, kuten orjuutusta tai kansanmurhaa, juuri valtaapitävien taholta?

Suopeampi, moderni tulkinta legitiimin auktoriteetin vaatimuksesta onkin, että sen tarkoitus on ensisijaisesti taata kansalaisten oikeuksien ja yhteisen hyvän puolesta taistelemisen ja estää jonkin yksityisen hyvän tai eliitin etujen puolesta sotiminen. Tällaisten asioiden puolesta taistelemisen voitaisiin oikeuttaa riippumatta siitä, onko sodan julistava osapuoli kansalaisten hallitsija vai kansalaiset itse. Näin ollen ”legitiimin” auktoriteetista tekee se, että sillä on puolellaan kansan enemmistö ja/tai se todella taistelee yhteisen hyvän nimissä. Näin myös kansalaiskapinat ja sisällissodat voisivat saada moraalisen oikeutuksen taistella oman tai toisen valtion harjoittamaa vääryyttä vastaan jopa ilman valtionsa hallinnon tukea.

Ei-valtiollisten toimijoiden on kuitenkin vaikeaa käydä sotaa. Kun siviilit joutuvat sotimaan, puuttuu heiltä usein niin taktista ja strategista tietotaitoa kuin riittävää kalustusta, kuten aseitakin, vaikka taistonsa tarkoitusperät olisivatkin eettiset. Sekalaisesti

aseistautuneilla ja vaihtelevassa määrin järjestäytyneillä siviilitaistelijoilla harvemmin on kykyä toteuttaa onnistuneita ja tehokkaita iskuja vastapuolen sotilaallisiin kohteisiin. Kun kyky ja resurssit järjestäytyneeseen, tehokkaaseen ja sotilaskohteisiin rajoitettuun toimintaan puuttuvat, jäävät oikeutetun asian puolesta kamppailevan siviilitaistelijan ainoaksi realistiseksi toimintakeinoksi usein sellaiset taktiikat, joita yleensä pidetään terroristisina. Vaikka iskut sotilaallisiin kohteisiin voivat tietotaidon, teknologian ja resurssien puutteessa olla keinovalikoiman ulkopuolella voidaan tehoa voimankäyttöön saavuttaa ohjaamalla sitä vastapuolen siviileihin ja siviili-infrastruktuuriin.

Mitään yhtä yhtenäistä määritelmää *terrorismista* tai terroristisista keinoista ei toistaiseksi ole olemassa, mutta usein siihen sisältyy yhtäältä ajatus siitä, että iskut kohdistuvat siviileihin tavoitteenaan kylvää kauhua ja toisaalta siitä johtuen ajatus siitä, että terroristiset taktiikat ovat väistämättä moraalisesti väärin ja täysin kiellettyjä. Lisäksi usein ajatellaan, että terrorismiin voivat syyllistyä vain ei-valtiolliset, paramilitaristiset järjestöt tai yksilöt. Määritelmä on kuitenkin kovin suppea, sillä eikö ole loogista ajatella, että myös valtio voi syyllistyä terrorismiin, jos se hyökkää siviilejä kohtaan armeijallaan tai muilla turvallisuusjoukoillaan? Auktoriteetin legitiimiys ei siis tässä mielessä voi pelastaa iskujen tekijää | terrorismisyytöksiltä, jos käytetyt keinot kylvävät kuolemaa, kärsimystä ja kauhua siviiliväestön keskuudessa. Toisaalta myös terrorismikäsitteen moraalisesti tuomitseva konnotaatio voi olla liian tiukka. Jos paramilitaristinen kansalaisjärjestö taistelee moraalisesti oikeutettua sotaa vääryyttä vastaan ja yhteisen hyvän puolesta ja iskee esimerkiksi sotilaallista toimintaa tukevaan siviili-infrastruktuuriin kuten tiettyihin teihin tai tehtaisiin, voi toimintaa nimittää terrorismiksi — mutta samaan aikaan nähdä sen olevan myös hyväksyttävää ja oikeutettua.

LAURA PUUMALA

Väitöskirjatutkija, Turun yliopisto

28.3.2023

(Edit, Teemu Mäki, 19.8.2024.)

Lähteitä / lisälukemistoa:

Allhoff, Fritz (2012). *Terrorism, Ticking Time-Bombs, and Torture*. Chicago: University of Chicago Press.

Coady, C. A. J. (2004). “Terrorism, Morality and Supreme Emergency”. *Ethics*, 114, s. 772–789.

Coates, A. J. (2016). “Defining Terrorism” ja “Terrorism: Some Moral Aspects and Variables”. Teoksessa *The Ethics of War*. Manchester UP.